

Povodom 9. februara
međunarodnog dana
grčkog jezika

Jezik koji traje četiri milenijuma

Panajotis Partsos

Pojam jezika je sinonim za pojam komunikacije. Jezikom izražavamo ideje i osjećanja, stvaramo literaturu. Ne postoji kultura i obrazovanje bez njegovanja jezika. Jezici su u osnovi svjetske civilizacije, a njima se, naravno, izražavaju i nacionalne civilizacijske posebnosti. Grčka je zemlja drevnog jezika koji je prošao vjekovne ispите. Na grčkom jeziku su izražene univerzalne vrijednosti demokratije, umjetnosti i ljepote, filosofije i nauke

Devetog februara se svake godine u cijelom svijetu slavi Dan grčkog jezika. Grčki jezik je iz mnogih razloga poznat širom svijeta, prije svega jer je otprilike 80 odsto naučnih termina izvedeno iz grčkog jezika. Grčki jezik ima ogroman politički i istorijski značaj, sa kontinuiranom usmenom i pismenom tradicijom koja traje gotovo 4.000 godina, koji je očuvao čvrste sponе sa svim fazama svoje evolucije, od arhaičnog, starogrčkog, preko klasičnog, helenističkog, vizantijskog do savremenog grčkog jezika. Jedna od njegovih prvih i osobito važnih karakteristika je stvaranje alfabeta. Prva pisana forma grčkog jezika bio je Linear B, slogovno pismo, u kome je svaki simbol označavao jedan slog. Sa razvojem mikenske trgovine, kolonizacijom i ekspedicijama u cilju traženju novih staništa, grčki jezik se, od drugog milenijuma p.n.e., počeo širiti po većem dijelu Sredozemlja, što se dokazuje arheološkim nalazima na Kipru koji datiraju iz XI v. p.n.e. sa natpisima na kiparskom slogovnom pismu, koje je bilo prilagođeno Lineranom B i jedan od dijalekata grčkog jezika, srodan arkadskom.

Kako su se Grci širili po Sredozemlju, tako su došli u kontakt sa semitskim trgovcima, Feničanima i njihovim pismom. Pošto su Grci već imali matricu koja je bila slogovno pismo, preuzeli su od Feničana njihove simbole, koji su, treba napomenuti, bili specifična kombinacija suglasnika - samoglasnika i sloga, sa kasnijim varijetima matres lectionis - poluvokala. Grci su podijelili slogove u foneme, pri čemu svako slovo predstavlja određeni glas (fonem), a ne slog. Znači, stvorili su prvi alfabet, onako kako postoji i danas. To se dogodilo otprilike u IX v. p.n.e. Grčki alfabet je prvi pravi alfabet, sa razdvojenim suglasnicima i samoglasnicima. U poređenju sa slogovnim pismom, ljudi su sada bili u mogućnosti da se izraze sa samo 24 slova. Do VII v. p.n.e., svi grčki polisi su već imali i formirali svoj alfabet, sa lokalnim karakteristikama, ali su se svi oslanjali na antički alfabet.

Stvaranje alfabeta predstavljalo je veliku kulturnu revoluciju. Širenjem grčkih kolonija po Sredozemlju, raširio se i grčki alfabet. Takav je bio slučaj sa latiničnim pismom. Kolonisti sa grčkog ostrva Eubeje, koji su se nastanili u provinciji Kampanija na italском poluostrvu, formirali su Nea Poli, odnosno Novi grad - Napoli (Napulj). Etrurci sa kojima su došli u kontakt, preuzeli su od njih grčki alfabet. U alfabetu Grka sa Eubeje bilo je i slova koja danas ne postoje u savremenom grčkom, kao što su F i Q, koje je preuzela latinska abeceda.

Rimljani su preko Etruraca upoznali i preuzeli grčki alfabet, koji je nazvan latinskim i koji je dominirao velikim dijelom svijeta. Po uzoru na grčki alfabet, nastalo je i ćirilčno pismo, koje je zamijenilo glagoljicu, najstarije poznato slovensko pismo, jer je ćirilica bila jednostavnija za upotrebu.

Kao što je rekao Žak Bušar (Jaques Buchard), profesor novogrčke književnosti i direktor Centra savremenih grčkih studija Univerziteta u Montrealu, Kanada, „grčki je maternji jezik zapadne civilizacije“.

Zbog osobitih karakteristika svog istorijskog razvoja, zauzima posebno mjesto u svjetskoj kulturnoj baštini. Na grčkom jeziku su napisani jedinstveni tekstovi starogrčke književnosti, to je jezik Jevanđelja, crkvenih otaca, vizantijske himnografije. To je jezik ispoljavanja ljudskog duha u njegovim najvažnijim trenucima i po najvažnijim pitanjima koja se tiču civilizacije i kulturnih vrijednosti, bezvremen, uvijek prisutan i uvijek aktuelan.

(Autor je ambasador Grčke u Crnoj Gori)